

Sygn. I C 99/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 marca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Małgorzata Banaś
Protokolant:	sekr. sądowy Małgorzata Bugiel

po rozpoznaniu w dniu 13 marca 2013 r. w Słupsku

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. S., W. W. i P. M.**

przeciwko **Towarzystwu (...) S.A. w W.**

o zadośćuczynienie

- zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) S.A. w W. na rzecz powódki M. S. kwotę 25.000 zł (słownie: dwadzieścia pięć tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 13 marca 2013 r. do dnia zapłaty;
- oddala powództwo M. S. w pozostałym zakresie;
- koszty zastępstwa procesowego pomiędzy pozwanym Towarzystwem (...) S.A. w W. a powódką M. S. znosi wzajemnie;
- nakazuje ściągnąć od pozwanego Towarzystwa (...) S.A. w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Słupsku kwotę 1.250 zł (słownie: jeden tysiąc dwieście pięćdziesiąt złotych) tytułem części kosztów sądowych, od uiszczenia których powódka była zwolniona;
- zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) S.A. w W. na rzecz każdego z powodów W. W. i P. M. kwoty po 50.000 zł (słownie: pięćdziesiąt tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 13 marca 2013 r. do dnia zapłaty płatne do rąk M. S. – przedstawicielki ustawowej powodów;
- oddala powództwo powodów W. W. i P. M. w pozostałym zakresie;
- zasądza od każdego z powodów W. W. i P. M. na rzecz pozwanego Towarzystwa (...) S.A. w W. kwoty po 1.447 zł (słownie: jeden tysiąc czterysta czterdzieści siedem złotych) tytułem zwrotu części kosztów procesu;
- nakazuje ściągnąć od pozwanego Towarzystwa (...) S.A. w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Słupsku kwotę 4.500 zł (słownie: cztery tysiące pięćset złotych) tytułem części kosztów sądowych, od uiszczenia których powodowie W. W. i P. M. byli zwolnieni.

Na oryginale właściwy podpis.

UZASADNIENIE

Powodowie M. S. (1) oraz małoletni P. M. i W. W. zastępowani przez rodzica zastępczego M. S. w pozwie wniesionym do Sądu Okręgowego w Słupsku w dniu 12 marca 2012r. domagali się zasądzenia na swoją rzecz od Towarzystwa (...) S.A. w W. odpowiednio kwoty po 50.000 zł dla M. S. i po 150.000zł dla małoletnich P. M. i W. W. z ustawowymi odsetkami dla powódki M. S. od kwoty 30.000zł od dnia 5 września 2011r. a od kwoty 20.000zł i od kwot żądanych przez pozostałych powodów od dnia następującego po 30-tym dniu od doręczenia pozwanemu odpisu pozwu do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych w postaci zerwania więzi rodzinnych ze zmarłą A. W. ich córką i matką.

Uzasadniając żądanie powodowie wskazali, że pozwany będący ubezpieczycielem sprawcy wypadku komunikacyjnego, w wyniku którego śmierć poniosła bliska im osoba ponosi odpowiedzialność za skutki tego zdarzenia. Wypadek ten stanowił brutalne zerwanie więzi łączących rodzica z córką i dziećmi czym spowodował cierpienia psychiczne oraz ogromny ból, który prawdopodobnie będzie towarzyszył im do końca życia. Niewątpliwie zatem, jak podnosili dalej powodowie, została wyrządzona im krzywda, która uzasadnia żądanie zadośćuczynienia przewidzianego w art. 448 kc w związku z art.24 i 23 kc. Na poparcie swojego stanowiska, co do możliwości żądania przez najbliższego członka rodziny zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, jeżeli śmierć nastąpiła na skutek czynu niedozwolonego, który miał miejsce przed nowelizacją kodeksu cywilnego z 3 sierpnia 2008 roku, powodowie przywołali orzeczenia Sądów, w tym uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010 roku, III CZP 76/10.

Pozwany Towarzystwo (...) S.A. w W. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu. W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwany zakwestionował swoją odpowiedzialność, wskazując, że formułowanie roszczenia, które obecnie znajduje uzasadnienie w art. 446 § 4 kc do stanów faktycznych, które miały miejsce przed wejściem w życie tego przepisu stanowi nadużycie. W ocenie pozwanego tak szerokie interpretowanie dóbr osobistych człowieka, zgodnie z którym dobrem takim jest także „prawo do życia w rodzinie” i „prawo do więzów” rodzinnych jest nietrafne i może prowadzić do zastępowania istniejących klasycznych instytucji prawa cywilnego lub „wprowadzaniu tylnym wejściem” instytucji nie istniejących - jak nie istniejącego w dacie wypadku art. 446 § 4 kc. Niezależnie od powyższego pozwany w stosunku do roszczenia małoletnich powodów wniósł o odrzucenie pozwu podnosząc zarzut res iudicata, i wskazując w jego uzasadnieniu, iż przed Sądem Okręgowym w Częstochowie toczył się pomiędzy stronami spór sądowy o wypłatę odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, zakończony wyrokiem z dnia 25 marca 2010r. i jak wynika z treści uzasadnienia tego Sądu, zasądzona z tego tytułu kwota uwzględniała także przesłanki poza ekonomiczne takie jak utrata pomocy i wsparcia moralnego.

Obie strony wnosili o zasądzenie od strony przeciwnej na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 27 grudnia 2006 r. w miejscowości B. w województwie (...) doszło do wypadku komunikacyjnego. Kierujący samochodem B. o numerze rejestracyjnym (...) R. J. naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym przez to, że nie dostosował prędkości co warunków jazdy, wskutek czego doprowadził pojazd do wypadnięcia z jezdni i uderzenia w drzewo. Pasażerką pojazdu była A. W., córka i matka powodów, która na skutek doznanych obrażeń ciała zmarła w szpitalu.

Sprawca został skazany prawomocnym wyrokiem karnym Sądu Rejonowego w Zabrzu z dnia 22 stycznia 2008 r.

Bezsporne, nadto notatka urzędowa KPP w B. z dnia 27 grudnia 2006 r. k. 30-33;

W chwili śmierci A. W. pozostawała w związku małżeńskim ze S. W. biologicznym ojcem małoletniej W. W.. Ich pożycie nie układało się harmonijnie, wielokrotnie małżonkowie przechodzili kryzys którego efektem były okresy separacji. Małoletni P. M. był dzieckiem z wcześniejszego pozamałżeńskiego związku (...). Jego ojciec A. N. nie interesował się dzieckiem, w chwili jego narodzin pozostawał w związku z inną kobietą, która nie wyrażała zgody na jakiegokolwiek jego kontakty z synem. Udział ojca w wychowaniu syna ograniczał się jedynie do co miesięcznego przekazywania alimentów. Ojciec małoletniej W. W. od śmierci żony również zaprzestał zainteresowania i nadal nie interesuje się córką, jest osobą bezrobotną nadużywająca alkoholu.

Postanowieniem z dnia 7 grudnia 2007r. wydanym w sprawie o sygn. III Nsm 551/07 Sąd Rejonowy w Słupsku ograniczył ojcom powodów władzę rodzicielską nad nimi poprzez umieszczenie powodów w rodzinie zastępczej babki M. M. (obecnie S.). Pozwem z dnia 5 czerwca 2009 r. rodzic zastępczy w osobie babci powodów wystąpił o zasądzenie na rzecz powódki W. W. alimentów w kwocie po 300 zł miesięcznie, i wyrokiem zaocznym z dnia 20 lipca 2009 r. Sąd Rejonowy w Słupsku zasądził na jej rzecz od jej ojca S. W. alimenty w kwocie po 200 zł miesięcznie poczynając od 1 czerwca 2009r. Jest to jedyny jego wkład w dotychczasowe życie córki, którego to obowiązku i tak nie realizuje. Zaraz po pogrzebie matki P. i W. zostali zabrani przez babcię do G.. Aktualnie małoletni powodowie P. M. i W. W. wychowują się w rodzinie swojej babci która wspólnie ze swoim mężem stworzyła dzieciom rodziny dom. Razem z nimi zamieszkują też ich wspólna córka małoletnia M..

Bezsporne, nadto odpis postanowienia SR w Słupsku z dnia 17.12.2007r. k.29, zeznania świadka Ż. J. na rozprawie w dniu 6.07.2012r. k.106, wyjaśnienia powódki M. S. na rozprawie w dniu 6.07.2012r.. k. 104-105)

W chwili śmierci matki P. M. miał 7 lat. Bezpośrednio po zdarzeniu odczuwał niezrozumienie tego co się stało i żal. Nagła utrata matki wiązała się ze znacznymi zmianami w jego życiu, w tym zmianą miejsca zamieszkania, szkoły, otoczenia. Wymagało to od dziecka nowych zachowań przystosowawczych, co dodatkowo pogłębiało i tak trudną psychologicznie sytuację. Aktualnie jest uczniem klasy I Gimnazjum. W 2009 roku chłopiec objęty był opieką psychologiczną indywidualnej w (...) w S.. Również w szkole do której uczęszczał, zarówno powoda jak jego siostrę, otoczono szczególną opieką psychologiczno- pedagogiczną i wychowawczym wsparciem. Z pomocy psychologicznej ponownie zaczął korzystać w 2010- 2011 roku w związku z zachowaniami nieprawidłowymi, agresywnymi. Uczestniczył w zajęciach terapeutycznych o charakterze treningu zastępowania agresji.

W ocenie biegłej psycholog śmierć matki stanowiła dla powoda P. M. sytuację trudną przede wszystkim z uwagi na nagłość zdarzenia. Śmierć rodzica w szczególności w tak młodym wieku utrata matki niesie ze sobą straty w wielu dziedzinach życia, utratę części siebie, utratę obiektu miłości, nadziei, przyszłości, zmianę w relacjach rodzinnych, bowiem rodziców i dzieci łączy szczególny rodzaj więzi. Sposób przeżywania żalu po stracie zależy od więzi emocjonalnej, łączącej ze zmarłą osobą, naszego wieku i od wieku osoby, którą utraciliśmy. Na podstawie przeprowadzonego badania psychologicznego, biegła stwierdziła, iż brak jest danych świadczących o bezpośrednim wpływie tejże sytuacji na obecną aktywność życiową powoda. Sytuacja ta wywarła natomiast wpływ pośredni, bowiem aktywność życiowa dziecka została mocno zmodyfikowana z racji zmiany miejsca zamieszkania, szkoły i otoczenia społecznego. Opieka psychologiczna, którą aktualnie objęty jest chłopiec nie ma bezpośredniego związku ze śmiercią matki. Badania psychologiczne związane były z dysleksją natomiast terapia z symptomami zaburzeń zachowania. Od wypadku minęło sześć lat, co z perspektywy rozwojowej stanowi bardzo znaczący okres czasu. Niewątpliwie następstwem takiej traumy może być obniżone poczucie bezpieczeństwa.

Podobnie biegła wypowiedziała się co powódki W. W., która w chwili śmierci matki miała 6 lat. Tego rodzaju zdarzenie zawsze stanowi dla dziecka sytuację trudną tym bardziej, gdy zdarza się ona nagle. Aktualnie nie obserwuje się symptomów zaburzeń posttraumatycznych, ale małoletnia nadal dotkliwie odczuwa stratę. Tragiczna śmierć matki stanowiła uraz, przejawiający się u badanej przede wszystkim podwyższonym poziomem lęku i ogólnego niepokoju oraz obniżonym poczuciem bezpieczeństwa. Sytuacja ta wywarła też wpływ pośredni, bowiem aktywność życiowa dziecka została mocno zmodyfikowana z racji zmiany miejsca zamieszkania i otoczenia społecznego. Czynnikiem, który dodatkowo, wtórnie, obniżył poczucie bezpieczeństwa była odrzucająca postawa ojca W. W.. Stąd poczucie osamotnienia i braku przynależności, których początkowe nasilenie należy określić, jako znaczne i

znacznie utrudniające funkcjonowanie w sferze osobistej i rodzinnej. W kolejnych latach nasilenie objawów ulegało zmniejszeniu.

Natomiast co do powódki M. S. biegła psycholog stwierdziła, iż śmierć córki stanowiła dla badanej sytuację trudną przede wszystkim z uwagi na nagłość zdarzenia. Brak jest danych świadczących o bezpośrednim wpływie tejże sytuacji na obecną aktywność życiową. W szacunkowych skalach oceny poziomu najczęstszych i najważniejszych wydarzeń życiowych powodujących stres, śmierć bliskiego członka rodziny znajduje się na piątym miejscu. W świetle zebranych informacji, można przyjąć, że w sytuacji reakcji na stres powódka przyjęła postawę „koncentracji na zadaniu”, bowiem musiała przejąć opiekę na nieletnimi dziećmi zmarłej córki. Wiązało się to z koniecznością przeorganizowania własnego życia rodzinnego, skupieniu się na licznych sprawach formalnych, wreszcie na zapewnieniu wsparcia dzieciom. Na bazie zebranych informacji można przyjąć, że bezpośrednio po zdarzeniu przejawiała symptomy reakcji na stres, które stopniowo wycofywały się wraz z upływem czasu. Aktualnie nie obserwuje się symptomów zaburzeń posttraumatycznych. Tragiczna śmierć córki w sposób istotny wpłynęła na funkcjonowanie społeczne i emocjonalne M. S.. Związane jest to przede wszystkim z podjęciem się pełnienia przez nią nowej roli społecznej czyli opieki zastępczej na dziećmi. W istotny sposób zmieniało to jej sytuację życiową i relacje wewnątrzrodzinne. Śmierć córki niewątpliwie zawsze stanowi sytuację trudną ale brak jest dowodów na rzecz tezy, by sytuacja ta w sposób istotny zakłóciła funkcjonowanie psychologiczne badanej. Sposób reagowania badanej nie przekraczał granic naturalnej reakcji na stratę bliskiej osoby. Podjęcie nowej roli społecznej i okazywanie wsparcia dzieciom zmarłej córki niejako „zobligowało” powódkę do kontroli swoich emocji i paradoksalnie odwróciło uwagę od własnych przeżyć.

Dowód: opinia biegłej psycholog E. Z. k. 151-153,

Biegły psychiatra na podstawie analizy akt sprawy i badania osobistego nie stwierdził u powódki M. S. objawów zaburzeń psychicznych, które wpływałyby na jej funkcjonowanie i powodowały uszczerbek na zdrowiu. Powódka nie wymaga leczenia psychiatrycznego, brak jest dowodów na to, że śmierć córki spowodowała u badanej wystąpienie jakiegokolwiek zespołu psychopatologicznego. Powódka w związku ze śmiercią córki nie doznała uszczerbku na zdrowiu w aspekcie psychiatrycznym. Niewątpliwie „przeżywała” śmierć córki, odczuwała żal po jej stracie, ale udało jej się mimo tej tragicznej straty powrócić do codziennego prawidłowego funkcjonowania, a przeżycia te mieszczą się w granicach fizjologicznej reakcji na śmierć osoby bliskiej.

Dowód: opinia biegłego psychiatry k. 149-150,

Sprawca wypadku w wyniku którego śmierć poniosła A. W. w chwili zdarzenia był ubezpieczony w zakresie odpowiedzialności cywilnej za szkody wywołane ruchem pojazdów w pozwanym towarzystwie ubezpieczeniowym.

Bezsporne, akta szkody

Małoletni powodowie P. M. i W. W. zastąpieni przez rodzica zastępczego-M. M. (obecnie S.) w pozwie wniesionym w dniu 22 czerwca 2009r. do Sądu Okręgowego w Częstochowie domagali się od pozwanego Towarzystwa (...) S.A. w W. zasądzenia na rzecz każdego z nich odszkodowania z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej w kwotach po 150.000 zł i renty po 1500 zł miesięcznie jako podstawę zgłoszonego roszczenia wskazując art.446 §3 kodeksu cywilnego.

Wyrokiem z dnia 25 marca 2010r. Sąd Okręgowy w Częstochowie zasądził na rzecz każdego z małoletnich powodów po 75.000zł oddalając powództwo w pozostałym zakresie. W uzasadnieniu wydanego orzeczenia Sąd odniósł się do wszystkich przesłanek warunkujących uznanie, iż doszło do pogorszenia ich sytuacji życiowej w rozumieniu wskazanego przepisu.

Dowód; odpis wyroku wraz z uzasadnieniem SO w Częstochowie k. 79-88

Pełnomocnik powódki (...) S.A. we W. dokonał zgłoszenia roszczeń u pozwanego pismem z dnia 22 lipca 2011 r. Pozwany odmówił wypłaty jej zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych na skutek śmierci najbliższych

członków rodziny W wyniku zajęcia przez pozwanego kategorycznego stanowiska odmownego, wystąpienie z niniejszym pozwem pełnomocnik powodów uznał za konieczne, zasadne i celowe.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo częściowo zasługiwało na uwzględnienie.

Pomiędzy stronami sama zasada odpowiedzialności nie była sporna. Spór dotyczył natomiast zasadności i wysokości należnych powodom świadczeń.

Wypadek w wyniku którego śmierć poniosła A. W. miał miejsce 27 grudnia 2006r. zatem podstawą odpowiedzialności są przepisy rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24 marca 2000 r. w sprawie szczególnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (Dz. U, Nr 26, poz. 310 z późn. zm.). Zgodnie z § 10 ust. 1 o.w.u. pozwana jako ubezpieczyciel zobowiązana jest do zapłacenia odszkodowania, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem są zobowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia.

Odnosząc się do zasadniczego problemu niniejszego sporu, a dotyczącego możliwości dochodzenia przez członka rodziny zadośćuczynienia za krzywdy wynikłe ze śmierci osoby najbliższej będącej skutkiem uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia, mającej miejsce przed wejściem w życie art. 446 § 4 kc, zważyć należy, iż nie budziło wątpliwości stron ani sądu, że skoro śmierć córki i matki powodów nastąpiła na skutek deliktu przed dniem 3 sierpnia 2008 roku, to najbliższym członkom rodziny zmarłego, czyli powodom nie przysługuje roszczenie o zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę na podstawie art. 446 § 4 kc, albowiem przepis ten wówczas jeszcze nie obowiązywał.

Nie mniej, nie jest trafny, jako zbyt daleko idący, wniosek strony pozwanej, o braku w tym wypadku podstaw prawnych do żądania przez powodów zadośćuczynienia. Sąd nie podziela przy tym argumentacji prawnej przywołanej na jego poparcie, a sprowadzającej się do twierdzenia, że podstawy takiej nie może stanowić powoływany przez powodów art. 448 kc w zw z art. 23 i 24 kc.

Problemem tym zajmował się Sąd Najwyższy, jednoznacznie stwierdzając w uchwale z dnia 22 października 2010 roku podjętej w sprawie III CZP 76/2010, że najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 kc w związku z art. 24§1 kc zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 roku. Stanowisko to powtórzone zostało w kolejnej uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2011 roku podjętej w sprawie III CZP 32/11. Pogląd ten, Sąd rozpatrujący niniejszą sprawę podziela w pełni. Nie można także zgodzić się z reprezentowanym przez stronę pozwaną poglądem, że stosowanie art. 448 kc do stanów faktycznych normowanych obecnie przez art. 446 § 4 jest w istocie wybiegiem prowadzącym do „wprowadzania tylnym wyjściem” instytucji nie istniejących dotąd w kodeksie cywilnym. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powoływanej już uchwały z dnia 13 lipca 2011 roku wydanej w sprawie III CZP 32/11 trafnie zauważył, że ten sam czyn niedozwolony może wyrządzać krzywdę różnym osobom. Źródłem krzywdy jest zatem czyn niedozwolony, którego następstwem jest śmierć. Krzywdą wyrządzoną zmarłemu jest utrata życia, dla osób mu bliskich zaś jest to naruszenie dobra osobistego poprzez zerwanie więzi emocjonalnej, szczególnie bliskiej w relacjach rodzinnych. Również zatem osoba dochodząca ochrony, na podstawie art. 448 kc może być poszkodowana bezpośrednio i dochodzić naprawienia własnej krzywdy, doznanej poprzez naruszenie jej własnego dobra osobistego.

Wbrew zatem stanowisku strony pozwanej, stwierdzić należy, że co do zasady możliwe jest dochodzenie przez stronę powodową zadośćuczynienia pieniężnego na podstawie art. 448 kc.

Strona pozwana zarzucając, iż art. 23 kc nie może być interpretowany tak szeroko, w istocie kwestionowała uznawanie „więzi rodzinnych” za dobro osobiste.

Tymczasem pogląd, iż więź emocjonalna łącząca osoby bliskie jest dobrem osobistym, a co za tym idzie, że doznany na skutek śmierci osoby bliskiej uszczerbek jest następstwem naruszenia dobra osobistego, jakim jest relacja między zmarłym a osobą zainteresowaną (w niniejszej sprawie rodzicami i synem, bratem a siostrą), jest już w judykaturze utrwalony. Tytułem przykładu wskazać chociażby należy wyroki Sądu Najwyższego z dnia 02 grudnia 2009 roku, I CSK 149/09, z dnia 14 stycznia 2010 roku, IV CSK 307/09, z dnia 10 listopada 2010 roku, II CSK 248/10). Nie można w tym zakresie pominąć argumentów systemowych. Życie rodzinne obejmuje istnienie różnego rodzaju więzi. Skoro dobro rodziny jest dobrem podlegającym ochronie konstytucyjnej (art. 71 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej), wymienione jest także w art. 23 kro, a więź rodzinna odgrywa w tym zakresie niezaprzeczalnie doniosłą rolę, to przyjmując należy, iż prawo do życia rodzinnego i utrzymanie tego rodzaju więzi stanowi dobro osobiste członków rodziny.

Skoro więc więzi rodzinne są dobrem osobistym, to brak jest uzasadnienia dla wyłączenia ich z ochrony prawnej i w konsekwencji do pozbawienia osób, których to dobro zostało naruszone uprawnienia do dochodzenia i uzyskania zadośćuczynienia.

Nie negując więc, że prawo do więzi rodzinnych stanowi dobro osobiste członków rodziny wskazać jednocześnie należy, że w ocenie Sądu rozpoznającego niniejszą sprawę, wysokość zadośćuczynienia zależna jest przede wszystkim od stopnia i rodzaju pokrewieństwa ale co nie mniej istotne również od rozmiaru więzi między zgłaszającymi roszczenie a zmarłym. Powyższe rozważania są o tyle istotne, że zdaniem orzekającego w niniejszej sprawie Sądu, zasądzenie na rzecz powodów odpowiedniej wysokości zadośćuczynienia na podstawie art. 448 kc w zw. z art. 23 kc, uzależnione było od wykazania istnienia rozmiaru faktycznych, emocjonalnych więzi pomiędzy zmarłą A. W. a każdym z powodów i realnych cierpień wywołanych ich zerwaniem na skutek jego śmierci.

Sąd nie ma wątpliwości, że powodów odpowiednio łączyła więź rodzinna z A. W. jako ich córką i matką przejawiająca się we wzajemnej pomocy, akceptacji, opiece - stanowiąca dobro osobiste powodów podlegające ochronie. Nie ulega żadnym wątpliwościom co potwierdziła również opinia biegłych psychologów, że śmierć dziecka czy rodzica stanowi tak dla rodziców, jak i dzieci traumatyczne zdarzenie. Cierpienie przeżywane po śmierci tak bliskiej osoby jest znacznie głębsze i silniejsze niż jakikolwiek inny rodzaj bólu. W niniejszej sprawie cierpienia wszystkich powodów spotęgowane zostały nagłością i tragizmem zdarzenia.

Pomimo że krzywda z powodu cierpienia wywołanego śmiercią osoby najbliższej ze swej istoty ma charakter niewymierny, przepis art. 448 kc wyraźnie zastrzega, że kwota przyznana tytułem zadośćuczynienia ma być odpowiednia, nie wskazując żadnych dalszych kryteriów ustalania wysokości zadośćuczynienia. Oceny w tym zakresie dokonuje więc Sąd w granicach przyznanej mu swobody sędziowskiej. Przy określaniu wysokości zasądzanego roszczenia praktyka orzecznicza podkreśla konieczność rozważenia indywidualnych, szczególnych okoliczności konkretnego przypadku i kierowania się kompensacyjną funkcją instytucji zadośćuczynienia. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 12 września 2002 roku, IV CKN 1266/00 dotyczącym roszczenia na podstawie art. 445 §1 kc przypomniał, że określenie wysokości zadośćuczynienia za doznaną krzywdę powinno opierać się na obiektywnych i sprawdzalnych kryteriach. Ważne przy szacowaniu krzywdy jest ustalenie jak trwale skutki wywołało zdarzenie, nieodwracalny charakter niektórych następstw, wiek, a także fakt, iż doznanie krzywdy ma wpływ na inne dziedziny życia. Oczywiście te ogólne przesłanki należy przełożyć na konkretne okoliczności dotyczące osoby poszkodowanej. Dopiero bowiem zindywidualizowanie uniwersalnych przesłanek może stanowić podstawę określenia „odpowiedniego” zadośćuczynienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2006 roku, IV CSK 99/05). Określając wysokość zadośćuczynienia można pomocniczo kierować się wysokością sum zasądzanych w podobnych sprawach, jednakże decydujące znaczenie ma rozmiar krzywdy, a także indywidualne czynniki istniejące po stronie konkretnego poszkodowanego.

Kierując się wyżej wskazanymi kryteriami należało zważyć, iż w realiach niniejszej sprawy nagła śmierć A. W. będącej na początku swojego życia stanowiła dla powodów wstrząs. Nie można jednak pominąć faktu, iż od tego tragicznego zdarzenia minęło już 6 lat. W kontekście powyższego, istotnym jest to na co zwrócili uwagę w swojej opinii biegli, że brak jest dowodów na rzecz tezy, by sytuacja związana z nagłą śmiercią córki i matki miała wpływ na ich obecną

aktywność życiową. Trauma jakiej doznali powodowie po śmierci bliskiego im członka rodziny, nie przekraczała granic fizjologicznej "normalnej" reakcji na żałobę.

W kontekście powyższych rozważań prawnych należało oceniać dochodzone w niniejszej sprawie żądania powodów. Niewątpliwie osobami najbardziej związanymi ze zmarłą, a jednocześnie najbardziej odczuwającymi ból po jej stracie, również ze względu na wiek, co wynika także ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, są małoletnie dzieci A. W.. Jak wynika zarówno z wyjaśnień ich babci M. S. zastępującej im obecnie matkę jak i zeznań świadków oraz opinii psychologicznej, wydanej przez biegłą powołaną w niniejszej sprawie, dzieci były bardzo związane z matką. Jest to zrozumiałe skoro to ona zajmowała się ich bezpośrednim wychowaniem, nie mogąc liczyć na pomoc ojca P. ani właściwe wsparcie swojego męża, ojca W.. Biegła E. Z. (2) wskazuje wprost, iż oboje nadal odczuwają dotkliwie stratę matki. Małoletni powodowie, na skutek śmierci matki zostali pozbawieni nie tylko koniecznego dzieciom w procesie wychowawczym poczucia bezpieczeństwa, ale przede wszystkim miłości rodzicielskiej – matki i to bezpowrotnie.

Śmierć córki była niewątpliwie również dolegliwa dla jej matki – powódki M. S.. W chwili śmierci córki pozostawiała u progu swojego nowego związku miała na wychowaniu kolejne własne małoletnie dziecko. Nagła i tragiczna śmierć córki nie tylko spowodowała utratę bliskiej jej osoby ale postawiła powódkę przed koniecznością bezpośredniego zajęcia się dziećmi – wnukami w wieku 7 i 6 lat oraz poprowadzenia gospodarstwa domowego w szerszym zakresie. Nie budzi zatem zdziwienia, iż powódka nie miał czasu zająć się „własnymi przeżyciami”.

W ocenie Sądu ustalone w sprawie okoliczności przemawiały za przyjęciem, iż adekwatną kwotą zadośćuczynienia pieniężnego była dla powodów P. M. i W. W. kwota po 50.000zł, a dla powódki M. S. kwota 25.000zł.

Dodać jeszcze należy, iż ocena kryteriów decydujących o wysokości zadośćuczynienia zależy od okoliczności konkretnej sprawy. Dlatego konfrontacja danego przypadku z innymi może dać Sądowi jedynie orientacyjne wskazówki, co do poziomu odpowiedniego zadośćuczynienia. W każdej sprawie występują szczególne, właściwe tylko dla niej, okoliczności faktyczne. Natężenie doznanych krzywd zależy od indywidualnych cech poszkodowanego, dlatego okoliczności wpływające na wysokość zadośćuczynienia, podobnie jak kryteria ich oceny, powinny być rozważane indywidualnie wobec konkretnej osoby pokrzywdzonego, bez względu na wysokość zadośćuczynienia zasądanego w innej sprawie. Nie da się, bowiem w wymierny sposób ocenić, czy doznana przez osobę krzywda, nawet przy podobnych doznaniach i sytuacji osobistej, jest większa, czy mniejsza niż krzywda doznana przez inną osobę na rzecz, której w innej sprawie zasądzono odpowiednie świadczenie. Nadto skromny poziom życia danego środowiska czy danej rodziny nie może mieć znaczenia podczas ustalania wysokości zadośćuczynienia za cierpienia spowodowane śmiercią bliskiej osoby (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2011r., III CSK 279/2010).

Odnosząc się natomiast do kolejnej spornej między stronami kwestii, determinującej treść rozstrzygnięcia w sprawie, a mianowicie kwestii zgłoszonego przez pozwanego „zarzutu powagi rzeczy osądzonej” stwierdzić należy, że znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, o którym mowa w art. 446 § 3 kc, obejmuje wszystkie niekorzystne zmiany bezpośrednio w sytuacji materialnej najbliższych członków rodziny zmarłego (niewyczerpujące hipotezy art. 446 § 2 kc), jak też zmiany w zakresie dóbr niematerialnych, które na tę sytuację rzutują, dających się przewidzieć w przyszłości na podstawie zasad doświadczenia życiowego (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2004 r., IV CK 445/2003, Monitor Prawniczy 2006/6 str. 315). Odszkodowanie na podstawie art. 446 § 3 kc obejmuje szeroko pojęte majątkowe szkody, często nieuchwytnie lub trudne do wyliczenia, prowadzące do znacznego pogorszenia sytuacji życiowej osoby najbliższej. Pogorszenie to polega nie tylko na pogorszeniu obecnej sytuacji materialnej, lecz także na utracie realnej możliwości samej stabilizacji warunków życiowych lub ich realnego polepszenia. Ocena czy takie pogorszenie nastąpiło musi prowadzić do porównania hipotetycznego stanu odzwierciedlającego sytuację, w jakiej w przyszłości znajdowałaby się najbliższa rodzina, do sytuacji, w jakiej znajduje się w związku z śmiercią zmarłego. Takiej i tylko takiej oceny dokonał Sąd Okręgowy w Częstochowie w sprawie IC 177/09 decydując o zasadności zgłoszonego przez powodów P. M. i W. W. roszczenia.

Bezspornym jest, że krąg osób uprawnionych do zadośćuczynienia opartego na przepisie § 4 art. 446 kc jest taki sam, jak w art. 446 § 3 kc. Z reguły przesłanki do zasądzenia zadośćuczynienia będą występowały w większości

przypadków, gdy sąd uzna za zasadne żądanie odszkodowania na podstawie art. 446 § 3, są to jednak roszczenia niezależne. Potwierdził to Sąd Najwyższy wyrażając pogląd, że roszczenie najbliższych członków rodziny zmarłego o przyznanie stosownego zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę na podstawie art. 446 § 4 kc, które zmierza do zaspokojenia szkody niematerialnej, jest rodzajowo i normatywnie odmienne od roszczenia o przyznanie stosownego odszkodowania z art. 446 § 3 k.c., które wymaga wykazania szkody majątkowej polegającej na znacznym pogorszeniu sytuacji życiowej najbliższych członków rodziny poszkodowanego, który zmarł wskutek wynikłego z czynu niedozwolonego uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia (vide: wyrok z dnia 21 października 2009r., (...)).

Żądanie powodów w procesie toczącym się przed Sądem Okręgowym w Częstochowie o sygn. I C 177/09 co znalazło odzwierciedlenie w powołanym powyżej wyroku z dnia 25 marca 2010r. dotyczyło odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 k.c. oraz renty alimentacyjnej. W niniejszym procesie powodowie P. M. i W. W. dochodzą zadośćuczynienia za krzywdę wynikającą z naruszenia dóbr osobistych na podstawie art. 24 § 1 k.c. w związku z art. 448 k.c. powołując się na odmienną podstawę materialnoprawną niż została zastosowana przez Sąd Okręgowy w Częstochowie. Stan faktyczny z oczywistych względów w znacznej części musi być i jest tożsamy. Wadliwy jest zatem zdaniem Sądu pogląd pozwanego, iż uwzględnienie przez Sąd Okręgowy w Częstochowie przesłanek pozaekonomicznych określających sytuację życiową małoletnich powodów prowadzi oznacza, że Sąd brał pod uwagę „okoliczność naruszenia dobra osobistego w postaci prawa do życia w pełnej rodzinie”. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2010 r. (I PK 88/10, przedstawiającym ugruntowany w orzecznictwie pogląd, użyty w art. 446 § 3 k.c. zwrot znaczne pogorszenie sytuacji życiowej” należy odczytywać nie tylko w materialnym aspekcie zmienionej sytuacji bliskiego członka rodziny zmarłego, ale w szerszym kontekście, uwzględniającym przesłanki pozaekonomiczne określające tę sytuację (np. utratę oczekiwania przez osobę poszkodowaną na pomoc i wsparcie członka rodziny, których mogła ona zasadnie spodziewać się w chwilach wymagających takich zachowań). Sąd Okręgowy w Częstochowie słusznie więc uwzględnił wymienione przez pozwanego przesłanki w uzasadnieniu orzeczenia zasądzającego odszkodowanie z powodu znacznego pogorszenia się sytuacji życiowej powodów. Nie przesądza to jednak o niemożności dochodzenia w odrębnym postępowaniu roszczenia mającego zrekompensować krzywdę moralną, ból i poczucie pustki po stracie osoby najbliższej. Te okoliczności nie są przedmiotem kompensaty dokonywanej na podstawie art. 446 § 3 k.c.

Z tych względów wnioski pozwanego o odrzucenie pozwu w zakresie dotyczącym małoletnich powodów jest niezasadny. Powaga rzeczy osądzonej może zachodzić wyłącznie wtedy, gdy w nowym postępowaniu pomiędzy tymi samymi stronami tożsamy jest żądanie, jego podstawa faktyczna i materialnoprawna.

Na podstawie art. 481 kc w zw. z art. 455 kc Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów ustawowe odsetki. Jako datę początkową, od której biegą odsetki za opóźnienie od zasądzonej kwoty Sąd przyjął datę ogłoszenia wyroku, a nie jak żądali tego powodowie odpowiednio 5 września 2011r. i dzień następujący po 30-tym dniu od doręczenia pozwanemu odpisu pozwu.

Zgodnie z przyjętą w prawie cywilnym zasadą, dłużnik popada w opóźnienie, jeżeli nie spełnia świadczenia w terminie, w którym stało się ono wymagalne.

Zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę ma na celu kompensację szkody niemajątkowej. Nie można wprawdzie określać wysokości zadośćuczynienia wprost na podstawie cen, niemniej w utrwalonym orzecznictwie wskazuje się na potrzebę uwzględnienia przy ustalaniu zadośćuczynienia m.in. aktualnego stanu stosunków majątkowych w społeczeństwie, który niewątpliwie łączy się z problemem cen. Oznacza to, że określone w art. 363 § 2 kc zasady ustalania odszkodowania mają odpowiednie zastosowanie przy ustalaniu odpowiedniej sumy z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przeważa pogląd, że w razie ustalenia wysokości zadośćuczynienia według stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy uzasadnione jest przyznanie odsetek dopiero od chwili wyrokowania (np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 grudnia 1997 r. I CKN 361/97 nie publ., z dnia 9 stycznia 1998 r. III CKN 301/97 nie publ., z dnia 20 marca 1998 r. II CKN 650/97 nie publ., z dnia 4 września 1998 r. II CKN 875/97 nie publ., czy z dnia 9 września 1999 r. II CKN 477/98 nie publ.). Sąd orzekający w niniejszej sprawie podziela zarówno to stanowisko, jak i argumentację przytaczaną dla jego uzasadnienia.

Sąd Okręgowy oddalił powództwo o zadośćuczynienie pieniężne za doznaną przez powodów krzywdę w zakresie jakim przekraczało zasądzone kwoty z tego tytułu (wraz z odsetkami).

O kosztach procesu Sąd orzekł w punkcie od 3 do 5 wyroku na podstawie art. 98, art.104 i art.108 kpc mając na uwadze zasadę słuszności. W zakresie całości zgłoszonego powództwa, roszczenie powódki M. S. zostało uwzględnione w połowie, co skutkowało wzajemnym zniesieniem kosztów z tytułu zastępstwa procesowego (pkt 3 wyroku).

O kosztach zastępstwa procesowego pomiędzy powodami P. M. i W. W. a pozwanym Towarzystwem orzeczono odpowiednio do wyniku sprawy (30% do 70%) i stosownie do § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 z późn. zm.).

Powodowie byli w całości zwolnieni od uiszczenia kosztów sądowych. Tym samym nieuiszczone koszty sądowe w części, w jakiej powodowie wygrali sprawę obciążają pozwanego (art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28.07.2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych). I tak od ustalonego łącznie wpisu 17.500zł (30%) = 5250zł o czym orzeczono w pkt 4 i 8 wyroku.

Na oryginale właściwy podpis.